

Pöytäkirja, tenty Kansallisen Kokoomuspuolueen Keskusliiton kokouksessa Helsingissä puolueen Keskustoimiston huoneustossa keskiviikkona lokak. 22 p:nä 1924. Puheenjohtajana toimi Valtuuskunnan varapuheenjohtaja kansanedustaja A. Hiidenheimo ja pöytäkirjuriina puoluesihteerinä A. A. Niskala.

I §.

Kokouksen avasi kansanedustaja A. Hiidenheimo, lausuen kokouksen osanottajat tervetulleiksi kokoukseen ja toivoen, että kokous olisi omiaan helpottamaan puoluetta löytämään oikeat menettelytavat puolueen suhtautumisessa presidentinvaaliin ja sen yhteisymmärrykselliseen toimintaan toisten puolueiden kanssa tasavallan presidentinvaalissa.

2 §.

Sihteerin esittämien todisteiden nojalla kokous todettiin laillisesti kokoonkutsutuksi.

3 §.

Kokouksen puhe- ja äänivaltaisiksi osanottajiksi ilmoittautuivat:

Valtuuskunnan jäseniä:

Tilma Hainari, A. Hiidenheimo, M. Honkajuuri, L. Ingman, T. Junnila, K. F. Lehtinen, E. Paavolainen, P. Pennanen, H. Pojanluoma, E. N. Setälä, Hedvig Gebhard, K. Koskimies, J. Nyberg ja Elli Tavastähti. 14

Piiriliittojen edustajia:

Uudenmaan Kansallisliitosta: J. O. Peurakoski ja J. Kauppi; Turun l. Etel. Kansallisliitosta: O. Rantasalo, J. Päiviö ja Sigrid Havu; Satakunnan Kansallisliitosta: A. Lamminen ja R. Horelli; Hämeen l. Etel. Kansallisliitosta: A. Retulainen, J. Sulonen ja S. Pirilä; Hämeen l. Pohj. Kansallisliitosta: A. Hyöki, E. Alha ja O. Jaakkola; Viipurin l. Läntisestä Kokoomuksesta: T. Vanhala, Siviä Ruotzi ja O. J. Brummer; Viipurin l. Itäisestä Kokoomuksesta: K. A. Salmenkallio; Mikkelin l. Kansallisliitosta: A. A. Tienheimo; Pohjois-Savon Kokoomuksesta: O. P. Zitting ja A. H. Saastamoinen; Pohjois-Karjalan Kokoomuksesta: A. L. Hintikka; Vaasan l. It. Kansallisliitosta: Heikki Sysilampi; Vaasan l. Etel. Kansallisliitosta: S. Hakola, J. Yli-Havunen ja H. Erkola; Vaasan l. Pohj. Kansallisliitosta: J. Asu, V. Alajoki ja E. A. Turja; Oulun l. Etel. Kokoomuksesta: J. Sohlo; Perä-Pohjolan Kokoomuksesta: M. E. Huuromen, M. Lantela ja E. Kivilahti. 32

Puhevaltaisina oli kokouksessa mukana:

Eduskuntaryhmän jäseniä:

S. Ainali, W. Bergroth, A. Eerola, O. Heikinheimo, B. Heikkilä, F. V. Härmä, M. Jaskari, O. H. Jussila, K. Järvinen, E. Kaila, K. R. Kares, K. E. Kilpeläinen, J. Kinnunen, J. A. Mannermaa, A. A. Neitiniemi, V. Nikkanen, E. Nukari, L. Pohjala, Eva Somersalo ja E. Tulenheimo. 20

Piirisihteerejä:

U. V. Halminen, T. Alve, K. Saarnivaara, O. Kotonen, N. Koskinen, E. Vuorikoski, V. Leuku, A. L. Hintikka, A. A. Tienheimo, K. F. Lentinen ja V. Viita

Sanomalehtimiehiä:

J. Tuomikoski (Uusi Suomi), A. Tapiola (Kajaani), J. O. Ikola (Vaasa) ja K. Moilanen (Karjala). 4

Osanottajia kokouksessa oli puheenjohtajan ja sihteerin kanssa kaikkiaan 82 henkilöä.

4 §.

Kysymyksen puolueen menettelytavasta presidenttiehdokkaan nimeämisessä alusti pankinjohtaja M. Honkajuuri, esittäen tässä suhteessa mahdollisiksi seuraavat kuusi eri vaihtoehtoa:

I. Puolue asettaa yhden varman ehdokkaan, jota puolueen valitsijamiehet äänestävät vielä toisessa äänestyksessä,

II. Puolue ei nimitä ollenkaan ehdokasta, vaan asettavat sen vasta puolueen valitsijamiehet. Ennen valitsijamiesten vaalia ei julkisesti keskustella ollenkaan presidenttiehdokkaista,

III. Puolue nimittää n. s. ensisijaisen ehdokkaan, jota puolueen valitsijamiehet äänestävät ensimmäisessä äänestyksessä. Jos näyttää siltä, että tämä ei tule saamaan toisten puolueiden kannatusta, niin valitsijamiehemme ryhtyvät kompromissoimaan toisten puolueiden kanssa joillakin toisilla Kokoomuksen miehillä,

IV. Puolue asettaa ehdokkaikseen useita henkilöitä, joista puolueen valitsijamiehet koettavat saada läpiajetuksi sen, jolla he luulevat olevan suurimmat mahdollisuudet tulla valituksi,

V. Puolue ei virallisesti aseta ketään ehdokasta, mutta sanomalehdissä esitetään useampia ehdokkaiksi sopivia henkilöitä ja

VI. Puolueen sanomalehtien kautta esitetään useita presidenttiehdokkaita, joista yleisen mielipiteiden vaihdon jälkeen ylimääräinen yleinen puoluekokous nimeää puolueen ensisijaisen ehdokkaan.

Tätä viimeistä vaihtoehtoa, joka on yhdistelmä V ja III vaihtoehtoista, puolueen Valtuuskunta, alustajan ilmoituksen mukaan, pitää tarkoituksenmukaisimpana ja suositteli sitä Keskusliiton kokoukselle.

Kokouksen päätökseksi ilman keskustelua tuli, että

puolueen sanomalehdissä esitetään useita presidenttiendokkaita, joista ylimääräinen yleinen puoluekokous nimeää yhden puolueen ensisijaiseksi ehdokkaaksi.

5 §.

Ylimääräinen yleinen puoluekokous päätettiin pitää Helsingissä marrask. 16 p:nä.

6 §.

Kysymyksen puolueen yhteistoiminnasta toisten porvaripuolueiden kanssa alusti myöskin pankinjohd. M. Honkajuuri pitäen toivottavana, että kaikki porvaripuolueet saataisiin yhteistoimintaan presidentinvaalissa. Kun kuitenkin näyttää hyvin luultavalta, että edistyspuoluetta tuskin saadaan mukaan tällaiseen yhteistoimintaan ja on todennäköistä, että ruotsalaiset tulevat jo ainakin valitsijamiesten toisessa äänestyksessä antamaan äänensä kokoomuksen ehdokkaalle, sekä myöskin on selvää, että maalaisliitosta tulee hyvin paljon, jopa ratkaisevasti, riippumaan, kuka lopultakin tulee valituksi presidentiksi, niin meidän ^{on} ennen kaikkea pyrittävä yhteistoimintaan maalaisliiton kanssa. Maalaisliiton kannatuksella on mahdollisuus saada Kokoomuksen ehdokas presidentiksi valituksi. Tätä varten alustaja ehdotti puolueen Valtuuskunnalle annettavaksi laajat toimintavaltuudet.

Alustuksen johdosta syntyneessä keskustelussa kannatettiin yleensä yhteistoimintaa toisten porvaripuolueiden ja etupäässä maalaisliiton kanssa. Jos viimeainittu kieltäytyy yhteistoiminnasta, niin silloin ei sitä ole yritettävä muidenkaan porvaripuolueiden kanssa. Toisten puhujain mielestä voitaisiin vaaliliittoa toisten porvaripuolueiden kanssa ajatella vain ehdolla, että on edeltäkäs in sovittu yhteisestä presidenttiendokkaasta, toisten mielestä ilman sitäkin. Vaaliliittoasiassa ei tenty mitään piiriliittoja velvoittavaa päätöstä, vaan jätettiin se kokonaan piiriliittojen paikalliseksi asiaksi.

Kokous päätti yksimielisesti sanomalehdissä julaista seuraavan pääministeri Ingmanin ehdottaman ja kokouksen mielipidettä tulkitsevan julkilausuman:

Kansallisen Kokoomuspuolueen Keskusliitto pitää mahdollisimman kiinteätä yhteistoimintaa porvarillisten puolueiden kesken presidentinvaalissa isänmaan kannalta mitä tärkeimpänä ja kehoittaa Valtuuskuntaa toimimaan, mahdollisuuksien mukaan, sellaisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi.

Kysymyksen puolueen presidenttiehdokkaista alusti päätoimittaja K. Koski-
mies. Alustuksen sisältö oli lyhyesti seuraava:

Kun sanomalehdissä nyt, tässä kokouksessa aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaan, aletaan esittää presidenttiehdokkaiksi sopivia puolueen henkilöitä, niin sen tulee tapahtua varovaisesti, harkitusti ja arvokkaasti. Eri puolilla maata ei ole myöskään asetettava jyrkälle maakunnalliselle kannalle. Endokkaiden esittelyn tulee tapahtua positiivisesti, mainiten ehdotettujen henkilöiden ansiot ja kyvyn presidentintoimen hotamisessa. Sen sijaan on ehdottomasti vältettävä puolueen toisten endokkaiden ansioiden ja mandollisuuksien vähenemistä. Siten päästään yleisessä puoluekokouksessa helpommin yksimielisyyteen. Tämän päätöstä on sitten myös kaikkien puolueeseen lukeutuvien lojaalisesti kannatettava. - Mitä puolueen keskuudessa presidenttiehdokkaiksi mainittuihin henkilöihin tulee, niin, vaikkakin ne kaikki ovat päteviä presidenttiehdokkaiksi, täytyy sanoa, että kaikilla niillä on omat etunsa ja omat heikkoutensa. On niissä kuitenkin yksi henkilö, joka kohoaa ikäänkuin toisten yläpuolelle. Ja se on ent. valtionhoitaja P. E. Svinhufvud. Hän on, paitsi presidentiksi kaikin puolin pätevä ja kansalaiskuntonsa puolesta erittäin ansiointunut, myös siinä määrin kaikkien isänmaallisesti ajattelevain kansalaisten kunnioittama, että hänen nimensä nyt alkavassa vaalitoiminnassa kelpaa siksi kokoavaksi viiriksi, jonka ympärillä Kokoomuspuolue voi menestykselliseen vaalitaisteluun käydä.

Alustuksen johdosta syntyi erittäin vilkas ja mielenkiintoinen keskustelu, joka osotti, että muutamissa vaalipiireissä on presidenttiehdokas-kysymystä jo koko paljon pohdittu, mutta että asia toisissa vaalipiireissä on ollut käsiteltävänä vain aivan yksityisissä piireissä tai ei ole sitä käsitelty vielä ollenkaan. Presidenttiehdokkaiksi sopivina henkilöinä esitettiin kokouksessa kaikkiaan seitsemän henkilöä.

Keskustelun kuluessa ilmennyttä piiriliittojen edustajien kantaa ehdokas-kysymyksessä kuvaa alempana esitetyt maininnat:

(nimet on merkitty siinä järjestyksessä, kuin kukin puhuja ne esitti)

Piiriliittojen edustajat:

Presidenttiendokkaat:

Viipurin 1. läntinen (Brummer):	Svinhufvud.
Oulun 1. eteläinen (Sohlo):	Virkkunen, Svinhufvud.
Vaasan 1. pohjoinen (Alajoki): (piiritoimikunnan mielipide)	Virkkunen, Tulenheimo, Suolahti.
Kuopion 1. itäinen (Hintikka):	Virkkunen, Erich, Setälä.
Oulun 1. pohjoinen (Huomonen): (piiritoimikunta)	Erich, Virkkunen, Tulenheimo.
Vaasan 1. eteläinen (Erkola): (piiriliiton mielipide)	Virkkunen, Tulenheimo.
Hämeen 1. eteläinen (Sulonen):	Tulenheimo, Erich.
Kuopion 1. läntinen (Zitting):	Svinhufvud, Virkkunen, Tulenheimo.
Hämeen 1. pohjoinen (Alha): (piiritoimikunta)	Svinhufvud, Suolahti, Tulenheimo.
Mikkelin läänin (Tienheimo): (piirivaliokunta)	Tulenheimo, Erich, Virkkunen.
Turun 1. eteläinen (Heikkilä):	Tulenheimo, Svinhufvud.

Lisäksi esitti viisi eri puhujaa Svinhufvudin ja yksi pankinjontaja Paasikiven nimen. Esitysten johdosta ei toimitettu koeäänestystä, kun katsottiin se tarpeettomaksi kysymyksen näin alustavalla asteella ollessa, vaan päätettiin pitää keskustelua vastauksena kysymykseen.

Keskustelun kuluessa lausuttiin usealta taholta se toivomus, että sanomalehdissä ei esitettäisi enää useampia endokkaita kuin mitä kokouksessa mainittiin ja että niiden esittely keskittyisi mieluummin neljään kokouksessa useimmin mainittuun henkilöön, nim.:

Svinhufvud

Tulenheimo

Virkkunen

Erich.

8 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin tuomiorovasti J. A. Mannermaa ja päätoimittaja K. Koskimies.

Vakuudeksi:

S. S. Kiskala.
(Kokouksen sihteerij)

Pöytäkirja tarkastettu ja oikeaksi havaittu.

J. Mannermaa

K. Koskimies